

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

De laatste heer van Amerongen, een Europees edelman in een Nederlandse dorpsgemeenschap

Godard John George Charles Godard graaf van Aldenburg Bentinck 1857-1940, edelman laverend tussen dynastieke, lokale en internationale belangen

van Putten, L.P.

Publication date

2025

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

van Putten, L. P. (2025). *De laatste heer van Amerongen, een Europees edelman in een Nederlandse dorpsgemeenschap: Godard John George Charles Godard graaf van Aldenburg Bentinck 1857-1940, edelman laverend tussen dynastieke, lokale en internationale belangen*. [Thesis, externally prepared, Universiteit van Amsterdam].

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

De laatste heer van Amerongen, een Europees edelman in een Nederlandse
dorpsgemeenschap
Godard John George Charles Godard graaf van Aldenburg Bentinck 1857-1940, edelman
laverend tussen dynastieke, lokale en internationale belangen

ACADEMISCH PROEFSCHRIFT

ter verkrijging van de graad van doctor
aan de Universiteit van Amsterdam
op gezag van de Rector Magnificus
prof. dr. ir. P.P.C.C. Verbeek
ten overstaan van een door het College voor Promoties ingestelde commissie,
in het openbaar te verdedigen in de Aula der Universiteit
op vrijdag 10 januari 2025, te 11.00 uur

door Leendert Pieter van Putten
geboren te Rotterdam

Promotiecommissie

Promotor(es): prof. dr. R. van der Laarse Universiteit van Amsterdam
 prof. dr. H. Ronnes Universiteit van Amsterdam

Overige leden: prof. dr. K.J.P.F.M. Jeurgens Universiteit van Amsterdam
 prof. dr. W.M.H. Hupperetz Universiteit van Amsterdam
 prof. dr. Y.B. Kuiper Rijksuniversiteit Groningen
 dr. T.M.C. van Kessel Universiteit van Amsterdam
 dr. W. Ottens Rijksuniversiteit Groningen

Faculteit der Geesteswetenschappen

**De laatste heer van Amerongen, een Europees edelman in een Nederlandse
dorpsgemeenschap**

Godard John George Charles Godard graaf van Aldenburg Bentinck 1857-1940, laverend
tussen dynastieke, lokale en internationale belangen

L.P. (Leo) van Putten

Inhoud

Inleiding op het onderzoek	6
Historiografie	10
Biografie	18
Gidsen en keuzes	21
Methodologie en opbouw	25
1	
De jonge graaf (1857-1879): vormende jaren	29
Het gezin, basis van standsbesef	29
Britse, Duitse en Nederlandse belangen	31
Kosmopolieten in een nationaliserende omgeving	35
De verdieping van Godards (inter)nationale identiteit	36
Arnhem, meer traditie dan moderniteit	40
Religieus ontwaken	40
Godard en zijn broer William	41
Parijs, een tussenstap	43
<i>Hausgesetz</i>	44
Diplomaat of Amerongen?	46
Historisch besef	47
Heer van Amerongen	48
2	
Heer van Amerongen (1879-1884): edelman in een ontluikende democratie	51
Amerongen, een 'aenzienlijk vleck'	51
Oerbeeld van een Hollands rivierdorp	55
Tabaksindustrie	56
Het startvermogen	60
Personeel, voorwaarde voor aristocratisch leven	61
Vorstelijk onthaal	61
Hoge verwachtingen	62
Burgerlijk bestuur versus het kasteel	64
De verhoudingen op scherp	66
Afhankelijkheidsrelaties	68
3	
Kerk en macht	70
President-kerkvoogd	71
Tweespalt binnen de hervormde kerk	73
Nieuwe 'oude luister'	74
Dolerenden	77
4	
Huwelijk en het dilemma van nationaliteit	81
'Ene onderhoud in secretie'	81
Louise, ontmoeting tijdens debutantenbal	83
Weeskinderen	86
De huwelijksvoltrekking	88
Huwelijksreis	91

Het Nederlandschap, een dilemma	91
Hoge Raad van Adel	95
5	
Status bevestigd	97
Ahnengalerie	98
Negentiende-eeuwse tuinarchitecten op Amerongen en Zuylestein	99
Tuinontwerp, een statuskwesie	100
Amerongen, Hugo Poortman pleegt beperkte tuiningreep	101
'Vlees, tulband en wijn'	103
In steen gegrift	104
Hoorngeschal en hoefgetrappel	105
Ridderorden, een exclusief adellijk instituut	106
De Johanniters	107
Relaties met het Hof	109
Plaatsvervanger van de Oranjes	111
De nationale of de rode vlag	114
Burgerwacht	115
Paleis Kneuterdijk, Berliner Stadtschloss en Buckingham Palace	116
6	
Familieleven en groeiende spanning	119
Graaf Carlos, de troonopvolger	119
Bètaman	123
Gravin Elisabeth	125
Duits marineman	126
De jongste zoon	128
Echtelijke spanning	129
Vertrouwensbreuk	133
Slotakkoord van het <i>Hausgesetz</i>	134
Confrontatie met de dood	138
7	
Keizerlijk intermezzo (1918-1920)	140
Keizerlijk bezoek aan Middachten	140
Louises dagboek 1914-1915	141
'Help de keizer komt!'	142
Middachten of Amerongen?	145
Familieperspectief	147
Aankomst op Amerongen	148
Alles in gereedheid	151
Het dorp en Wilhelm II	154
Terug naar het voorkeizerlijk bestaan	156
Lady Norah	159
8	
Heer van Amerongen, landedelman (1900-1940): verdampend fortuin	162
Graaf op lemen voeten	164
Veranderende tijd	168
Plaats voor de eeuwigheid	173

Zwitserland, een aangekondigd vertrek	174
Rentmeester Tenge, geroemd en verguisd	176
Rapport van Van Lingen	178
Sociale implicaties	180
Op weg naar de verzorgingsstaat	183
Oorlogsdreiging	185
9	
Van machtscentrum tot museum (1940-1977): de jaren na Godard	188
Het laatste oorlogsjaar	190
Nationaliteit en naoorlogse gevolgen	192
Graaf John, een gecompliceerde internationale <i>habitus</i>	196
Animositeit	203
Deling van de boedel	205
Een lange weg	207
Adellijk krakerspand	209
Verkoop	212
Mausoleum en nieuwe begraafplaats	215
10	
Slotbeschouwing	216
Debat	216
Familiefundament	217
Plattelandssamenleving	219
Botsende perspectieven	221
Internationaal versus nationaal	223
De keizer en het perspectief van de familie	224
Erfgoed	225
De lange mars naar <i>Museum kasteel Amerongen</i>	226
Continuïteit	228
Dankwoord	230
Samenvatting	232
Summary	237
Bronnen	242
Archieven	242
Literatuur	244
Periodieken	265
Websites	265
Illustratieverantwoording	267
Genealogisch overzicht	274

Godard John George Charles (Godard) graaf van Aldenburg Bentinck (1857-1940).

0